

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare nr.105

www.parlament.md

13 iulie 2012

SS-2 Nr. 26

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin. (1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

Serghei SÎRBU,
Deputat, Vicepreședintele
Comisiei juridice, numiri și imunități

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
INTELEGE NR. 210
13 07 12

I. AUTORUL SESIZĂRII

1. SÎRBU SERGHEI
2. Deputat în Parlament, Vicepreședintele Comisiei juridice, numiri și imunități
3. bd. Ștefan cel Mare 105 (str. Nicolae Iorga 11)
4. tel. 022204401, 079799995, fax 022233673, 022232206

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect de examinare un șir de prevederi din **Codul de procedură civilă a Republicii Moldova** (Monitorul Oficial nr. 111-115 din 12 iunie 2003, art. 451).

1. Astfel, art. 166 alin. (2) lit. h) prevede că cererea de chemare în judecată trebuie să includă date despre respectarea procedurii de soluționare prealabilă a litigiului pe cale extrajudiciară dacă pentru un astfel de litigiu îndeplinirea procedurii este prevăzută de lege sau de contractul părților.

Art. 167 alin. (1) lit. d) prevede că la cererea de chemare în judecată se anexează documentele care confirmă respectarea procedurii de soluționare prealabilă a litigiului pe cale extrajudiciară dacă pentru un astfel de litigiu îndeplinirea procedurii este prevăzută de lege sau de contractul părților.

Potrivit art. 170 alin. (1) lit. a) judecătorul restituie cererea de chemare în judecată dacă reclamantul nu a respectat procedura de soluționare prealabilă a pricinii pe calea extrajudiciară, prevăzută de lege pentru categoria respectivă de pricini sau de contractul părților. Același temei este prevăzut în art. 267 lit a) pentru scoaterea cererii de pe rol.

La art. 347 alin. (3) este prevăzut că la depunerea cererii pentru eliberarea ordonanței judecătorești, creditorul prezintă probe privind respectarea procedurii prealabile sesizării instanței.

În același context, conform art. 348 alin. (2) CPC, judecătorul va refuza să primească cererea dacă nu s-a respectat procedura prealabilă cerută de lege pentru sesizarea instanței judecătorești.

La art. 470 din Codul de procedură civilă a fost introdus un alineat nou (1¹) potrivit căruia, instanța judecătorească care examinează cererea de recunoaștere a hotărârii judecătorești străine informează în mod obligatoriu și neîntârziat despre acest fapt Ministerul Justiției și, după caz, Banca Națională a Moldovei, în cazul în care este vizată o instituție financiară licențiată de aceasta, cu remiterea cererii și a documentelor aferente. Prezența reprezentantului Ministerului Justiției și, după caz, al Băncii Naționale a Moldovei la ședința de judecată în cadrul căreia se examinează cererea de recunoaștere a hotărârii judecătorești străine este obligatorie. Lipsa reprezentantului Ministerului Justiției și, după caz, al Băncii Naționale a Moldovei, legal citați, nu împiedică examinarea cauzei.

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 26

Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

Articolul 53

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 60

Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

Articolul 66

Atribuțiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

- a) adoptă legi, hotărâri și moțiuni;
- b) declară referendumuri;
- c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării;
- d) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;
- e) aprobă doctrina militară a statului;
- f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;
- g) ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova;
- h) aprobă bugetul statului și exercită controlul asupra lui;
- i) exercită controlul asupra acordării împrumuturilor de stat, asupra ajutorului economic și de altă natură acordat unor state străine, asupra încheierii acordurilor privind împrumuturile și creditele de stat din surse străine;
- j) alege și numește persoane oficiale de stat, în cazurile prevăzute de lege;
- k) aprobă ordinele și medaliile Republicii Moldova;
- l) declară mobilizarea parțială sau generală;
- m) declară starea de urgență, de asediu și de război;
- n) inițiază cercetarea și audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății;
- o) suspendă activitatea organelor administrației publice locale, în cazurile prevăzute de lege;
- p) adoptă acte privind amnistia;
- r) îndeplinește alte atribuții, stabilite prin Constituție și legi.

Articolul 114

Înfăptuirea justiției

Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.

Articolul 115

Instanțele judecătorești

(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

Articolul 116 Statutul judecătorilor

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

2. ACTELE INTERNAȚIONALE :

Convenția Pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale

Articolul 6. Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci cînd interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci cînd, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

Articolul 13. Dreptul la un recurs efectiv

Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci cînd încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

Declarația Universală a drepturilor omului

Articolul 8

Orice persoană are dreptul să se adreseze în mod efectiv instanțelor judiciare competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce îi sunt recunoscute prin constituție sau prin lege.

Articolul 10

Orice persoană are dreptul, în deplină egalitate, să fie ascultată în mod echitabil și public de un tribunal independent și imparțial, care va hotărî fie asupra drepturilor și obligațiilor sale, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva ei.

Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice

Articolul 14

1. Toți oamenii sunt egali în fața tribunalelor și curților de justiție. Orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și public de către un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege, care să decidă asupra contestărilor privind drepturile și obligațiile sale cu caracter civil.

3. LEGISLAȚIA INTERNĂ

Codul de procedură civilă a Republicii Moldova

Articolul 5. Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.

(2) Nici unei persoane nu i se poate refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare.

(3) Renunțarea uneia dintre părți de a se adresa în judecată prin încheierea în prealabil a unei convenții nu are efect juridic, cu excepția cazurilor de încheiere a unei convenții de strămutare, în condițiile legii, a litigiului la judecata arbitrală.

Articolul 19. Înfăptuirea justiției numai în instanță judecătorească

(1) În pricinile civile, justiția se îndeplinește potrivit reglementărilor legislației procedurale civile și numai de către instanțele judecătorești și de judecătorii ei, numiți în funcție în modul stabilit de lege. Constituirea de instanțe extraordinare este interzisă.

(2) Hotărîrea judecătorească emisă în pricină civilă poate fi controlată și reexaminată numai de instanța judecătorească competentă, în ordinea stabilită de prezentul cod și de alte legi.

Articolul 28. Competența instanțelor judecătorești

(1) Instanțele judecătorești de drept comun judecă:

a) pricinile în litigiile de drept ce nasc din raporturi juridice civile, familiale, de muncă, locative, funciare, ecologice și din alte raporturi juridice, bazate pe egalitatea părților, pe libertatea contractului și pe alte temeiuri de apariție a drepturilor și a obligațiilor, indiferent de

statutul juridic al subiecților;

- b) pricinile în litigiile ce decurg din raporturi de contencios administrativ;
- c) pricinile în procedură specială specificate la art. 279;
- d) pricinile în pretenții ce se examinează în procedură în ordonanță specificate la art. 345;
- e) pricinile care apar în legătură cu încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și cu repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare;
- f) pricinile care apar în legătură cu încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a actelor instanțelor judecătorești și a actelor unor alte autorități și cu repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare;
- g) pricinile privind sistarea temporară a valabilității sau retragerea licențelor/autorizațiilor ce vizează activitatea de întreprinzător;
- h) pricinile privind declararea insolvenței;
- i) pricinile ce apar în legătură cu executarea actelor instanțelor judecătorești și a actelor unor alte autorități, inclusiv ale instanțelor judecătorești străine și ale arbitrajelor internaționale.

(2) În competența instanțelor judecătorești de drept comun pot fi date prin lege și alte categorii de pricini.

(3) Instanțele judecătorești de drept comun judecă pricinile ce țin de competența lor cu participarea persoanelor fizice și juridice rezidente sau nerezidente, autorităților publice, organizațiilor cu investiții străine, organizațiilor internaționale care practică activități de întreprinzător dacă, prin lege, printr-un tratat internațional la care Republica Moldova este parte sau prin înțelegere a părților, nu se stabilește o altă modalitate de soluționare a litigiului.

Articolul 55. Participanții la proces

Se consideră participanți la proces: părțile, intervenienții, procurorul, persoanele care, în conformitate cu art.7 alin.(2), art.73 și 74, sînt împuternicite să adreseze în instanță cereri în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unor alte persoane sau care intervin în proces pentru a depune concluzii în apărarea drepturilor unor alte persoane, precum și persoanele interesate în pricinile cu procedură specială.

Articolul 62. Coparticiparea procesuală obligatorie

(1) O acțiune poate fi intentată în comun de mai mulți reclamanți sau împotriva mai multor pîrîți.

(2) Coparticiparea procesuală se admite dacă:

a) obiectul litigiului îl constituie drepturile și obligațiile comune ale mai multor reclamanți sau pîrîți;

b) drepturile și obligațiile reclamanților și pîrîților decurg din aceleași temeuri de fapt sau de drept;

c) drepturile și obligațiile ce formează obiectul litigiului sînt de aceeași natură.

(3) Fiecare reclamant sau pîrît participă în proces independent față de cealaltă parte. Coparticipanții pot încredința susținerea procesului unui sau mai multor coparticipanți.

(4) Încheierea judecătorească prin care este respinsă cererea persoanei interesate de a fi admisă în proces în calitate de coparticipant poate fi atacată cu recurs.

Articolul 63. Coparticiparea facultativă

(1) Pentru judecarea rapidă și justă a litigiilor, instanța judecătorească este în drept să admită examinarea concomitentă a mai multor pretenții înaintate de mai mulți reclamânți către același pîrît ori de un reclamant către mai mulți pîrîți, ori de mai mulți reclamânți împotriva mai multor pîrîți (inclusiv în cazul cînd fiecare pretenție poate fi examinată și executată de sine stătător), cînd ele se află în conexiune prin raportul material juridic dintre coparticipanți, prin pretențiile înaintate sau probele comune și cînd există posibilitatea examinării lor în aceeași procedură și de aceeași instanță.

(2) Încheierea judecătorească prin care s-a permis ori s-a respins cererea de admitere a coparticipării facultative nu se supune recursului.

Articolul 65. Intervenientul principal (intervenientul care formulează pretenții proprii cu privire la obiectul litigiului)

(1) Orice persoană interesată poate interveni într-un proces ce se desfășoară între alte persoane. Intervenția este în interesul propriu cînd intervenientul invocă un drept al său asupra obiectului litigiului.

(2) Intervenientul principal poate interveni în proces pînă la începerea dezbaterii pricinii în fond în primă instanță, înaintînd acțiunea către una sau către ambele părți în modul prevăzut de prezentul cod. Intervenientul principal are drepturi și obligații de reclamant.

(3) Cu consimțămîntul părților, se poate face intervenție și în instanță de apel.

(4) În cazul în care constată că acțiunea intervenientului principal nu se raportează la obiectul litigiului, instanța pronunță o încheiere prin care refuză să o examineze concomitent cu acțiunea inițială a reclamantului. În astfel de cazuri, intervenientul principal nu decade din dreptul de a cere intentarea unui proces pe baze generale.

(5) Încheierea prin care instanța refuză să examineze concomitent acțiunea intervenientului principal și acțiunea inițială a reclamantului poate fi atacată cu recurs.

Articolul 67. Intervenientul accesoriu (intervenientul care nu formulează pretenții proprii asupra obiectului litigiului)

(1) Persoana interesată într-un proces pornit între alte persoane poate interveni în el alături de reclamant sau de pîrît pînă la închiderea dezbaterilor judiciare în orice instanță dacă hotărîrea pronunțată ar putea să influențeze drepturile sau obligațiile lui față de una din părți.

(2) Pentru a interveni în proces, intervenientul depune o cerere în care demonstrează interesul intervenției, menționînd cărei părți se va alătura. Copia de pe cerere se înmînează ambelor părți.

(3) Intervenientul accesoriu poate fi introdus în proces și la cererea uneia dintre părți sau din oficiul instanței.

(4) Părțile sînt în drept să contesteze introducerea în proces a intervenientului accesoriu.

(5) Încheierea judecătorească privind respingerea cererii de introducere în proces a intervenientului accesoriu poate fi atacată cu recurs de acesta sau de către participanții la proces.

IV. PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ȘI ARGUMENTELE DE RIGOARE

1. Consider că normele legale menționate la capitolul II al prezentei sesizări încalcă cumulativ, direct sau indirect, prevederile articolelor 1, 6, 20, 53, 54, 66, 114, 115, 116 din Constituția Republicii Moldova, art. 6 și 13 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, art. 8 și 10 din Declarația Universală a drepturilor omului, art. 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

De asemenea, aceste norme vin în contradicție cu un șir de norme concurente din legislația internă a Republicii Moldova.

2. Referitor la procedura prealabilă remarc faptul că aceasta se aplică deja mai mult de 10 ani și constat că de fapt, în practică, obligativitatea cetățeanului care se consideră vătămat într-un drept al său prin emiterea unui act administrativ, de a înainta obligatoriu cerere prealabilă înainte de a se adresa în instanța de judecată, reprezintă nu altceva decât o restrângere a dreptului la accesul liber la justiție, dreptul la apărare, dreptul la un recurs efectiv etc.

Multe dosare în contencios administrativ, în ultima perioadă, reprezintă litigii conexe dreptului la muncă, când angajații contestă un act administrativ de concediere și înainte de a se adresa în instanță sunt obligați să treacă procedura prealabilă, o procedură birocratică care nu dă nici un rezultat iar cetățeanul pierde timp prețios.

Nu rareori se întâmplă când din diverse motive cetățeanul scapă termenul de prescripție de 30 de zile, nu are posibilitate să se repună în termen și instanța refuză în primirea cererii de chemare în judecată ori îi respinge acțiunea dat fiind nerespectarea procedurii prealabile.

Nu contestăm necesitatea existenței unei procedură prealabile de soluționare a litigiilor dar această procedură ar trebui să fie facultativă și nu obligatorie. Această procedură nu trebuie să îngreuească dreptul cetățenilor la acces liber la justiție, la dreptul de a se apăra și la un proces echitabil și recurs efectiv (principii prevăzute în art. 20 și 26 din Constituție, art. 6 și 13 din CEDO).

Statuind în capitolul I și II din Constituție drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, Republica Moldova a consacrat și principiile generale aplicabile acestora. Fiind expuse în special în capitolul I din Constituție, aceste principii urmează a fi aplicate în egală măsură tuturor drepturilor și libertăților consacrate de Constituție și de legislația în vigoare.

Pentru garantarea exercitării lor eficiente, art.20 din Constituție consacră principiul accesului liber la justiție. Accesul liber la justiție este un principiu complex, cuprinzând mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină.

Un drept general, care garantează persoanelor accesul liber la justiție, este dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile legitime ale persoanelor.

În vederea garantării dreptului la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești, legislatorul constituant a consfințit în capitolele II și IX principiile și drepturile constituționale, în baza cărora în Republica Moldova se exercită justiția.

Dreptul fiecărei persoane la un proces judiciar independent și imparțial este fundamental, fiind un element de bază al democrației și al statului de drept.

Potrivit art.20 din Constituție, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Acest drept reprezintă o premisă și o reală garanție a respectării tuturor drepturilor omului consfințite în actele normative interne și internaționale.

Dreptul persoanei de a se adresa justiției este o condiție *sine qua non* în asigurarea eficienței exercitării drepturilor și libertăților sale.

Accesul liber la justiție este un principiu complex, cuprinzând mai multe raporturi juridice și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. În conexiune cu acest principiu este *dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești* competente împotriva actelor care violează drepturile legitime ale persoanelor, consacrat în art.20 din Constituție, și *dreptul la apărare*, reglementat de art.26 din Constituție, conform căruia fiecărei persoane în Republica Moldova i se garantează dreptul la apărare. Fiecare om are dreptul să *reacționeze independent*, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale..

Astfel, prin jurisprudența sa, Curtea a relevat că Constituția oferă persoanei libertatea de a alege modalitatea de apărare și posibilitatea de a se apăra prin toate mijloacele prevăzute de lege.

Potrivit alin. (1) din art. 53 din Legea Supremă, persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

Astfel, Constituția garantează dreptul cetățeanului să fie protejat de abuzurile autorităților publice. Totodată, prin impunerea unor restricții de procedură, legiuitorul a

limitat dreptul persoanei vătămate la o recunoaștere a dreptului pretins deoarece orice nerespectare a procedurii prealabile îl va pune în imposibilitate de a merge în instanță pentru a-și apăra drepturile sale.

Art. 54 din Constituție prevede expres că în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

Totodată, aceste condiții nu pot admite restrîngerea așa drepturi fundamentale precum accesul liber la justiție prevăzut de art. 20 din Constituție.

Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Dreptul la un proces echitabil, reglementat de art.6 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale³ (în continuare – Convenția), exprimă dreptul fiecăruia la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Afară de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și actele normative interne ale statelor, dreptul la un proces echitabil este statuat de Declarația Universală a Drepturilor Omului (art.10), de Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (art.14 alin.(1)).

Protecția judiciară efectivă și completă poate fi realizată doar în condițiile unei adevărate independențe a puterii judecătorești, care este investită cu prerogativa de a asigura și restabili, prin intermediul *justiției*, ordinea juridică în statul de drept.

Orice activitate judiciară trebuie să se întemeieze pe anumite principii fundamentale menite să asigure caracterul unitar și coerența actului de justiție și, mai ales, realizarea drepturilor și intereselor legitime ale celor implicați în actul de justiție.

Republica Moldova, fiind membră a Consiliului Europei, ratificînd Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, și-a asumat obligația de a garanta tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția sa drepturile și libertățile proclamate de Convenție.

Conform art.1 din Convenție, statele sînt obligate să asigure drepturile și libertățile prevăzute în Convenție fiecărei persoane aflate sub jurisdicția lor. Această obligație presupune organizarea unui sistem juridic pertinent. Art.13 din Convenție prevede că „orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale...”.

Aceste prevederi pun în valoare nu numai esența drepturilor protejate prin Convenție, dar și responsabilitatea care revine propriilor instituții ale statului în asigurarea exercitării drepturilor.

Astfel, sarcina primordială cu privire la aplicarea Convenției, parte integrantă a sistemului legal intern, revine instanțelor judecătorești naționale. În cadrul judecării cauzelor instanța urmează să verifice dacă legea sau actul ce va fi aplicat și care reglementează drepturile și libertățile garantate de Convenție este compatibil cu prevederile acesteia, iar în caz de incompatibilitate, instanța va aplica direct prevederile Convenției, menționînd acest fapt în hotărîrea sa.

3. Condiser că noul alin. (1¹) al art. 470 din **Codul de procedură civilă** vine în contradicție cu art. 6, 114, 115, 116 din Constituție, art. 6 CEDO.

În proces se introduc două organe de stat fără un statut procesual determinat. Însă hotărîrea emisă de instanță în lipsa acestor organe poate fi casată – ca urmare reprezentanții puterii executive dobîndesc posibilitate de a controla în mod indirect exercitarea justiției, mai mult ca atît, nefiind parte în proces pot influența eventuala hotărîre judecătorească.

De remarcat faptul că lista participanților la proces este reflectată în mod exhaustiv în art.55 CPC care prevede că *Se consideră participanți la proces: părțile, intervenienții, procurorul, persoanele care, în conformitate cu art.7 alin.(2), art.73 și 74, sînt împuternicite să adreseze în instanță cereri în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unor alte persoane sau care intervin în proces pentru a depune concluzii în apărarea drepturilor unor alte persoane, precum și persoanele interesate în pricinile cu procedură specială.*” Astfel, nu este clar ce statut procesual ar avea organele de stat în proces și de ce drepturi procesuale vor beneficia.

Impunerea instanței de judecată de a informa obligatoriu autoritățile executive despre derularea unui proces și obligarea antrenării acestora în proces nefiind părți în proces este o sfidare gravă principiului separației puterilor în stat și independenței justiției.

În temeiul art. 6 din Constituție, principiul fundamental aflat la baza organizării și funcționării aparatului de stat este separația celor trei puteri: legislativă, executivă și

judecătorească. Îmbinarea lor mutuală presupune că fiecare autoritate are un domeniu special și separat, decupat în putere publică, înzestrată cu arme defensive în raport cu celelalte puteri.

Fiecare dintre aceste autorități este investită cu anumite prerogative, nici una dintre ele neavând posibilitatea de a uzurpa atribuțiile celeilalte. Este adevărat că între organismele care exercită în mod exclusiv prerogativele unui anumit tip de putere, există o întrepătrundere funcțională și chiar o colaborare, menite să asigure armonia procesului de conducere socială și împiedicarea abuzului unei puteri față de altă putere.

Apreciind principiul separației puterilor ca un mecanism de verificare reciprocă între puteri și de asigurare a unui echilibru funcțional între ele, în hotărârile sale anterioare Curtea Constituțională a ajuns la concluzia că rațiunea care stă la baza acestui echilibru este atât împiedicarea manifestării hegemoniei unei puteri constituționale, a unui partid, a unui sindicat sau a unei clase sociale în detrimentul altora, cât și evitarea încălcării ordinii constituționale stabilite prin voința neviciată a poporului.

Autoritatea judecătorească acționează numai în limitele instanțelor judecătorești, acestea fiind singurele autorități publice abilitate să înfăptuiească justiția în stat.

Dispozițiile art. 114 și art. 116 alin. (1) din Constituție stabilesc principiul independenței judecătorilor, principiul în afara căruia nu se poate vorbi de o autentică activitate de înfăptuire a justiției. Independența judecătorului presupune, în primul rând, raporturile acestuia cu celelalte autorități publice.

De aici rezultă că judecătorii nu se află și nu trebuie să se afle în raporturi de subordonare față de alte autorități publice, indiferent care ar fi acestea și indiferent de poziția ierarhică a acestor autorități în stat.

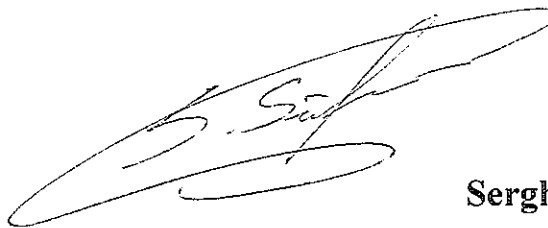
V. CERINȚELE SESIZĂRII

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului 135, alineatul (1), litera a) din Constituția Republicii Moldova, a articolul 4, alineatul (1), litera a) al Legii cu privire la Curtea Constituțională și a articolului 4, alineatul (1), litera a) al Codului jurisdicției constituționale, solicit Curții Constituționale a Republicii Moldova să exercite controlul constituționalității următoarelor norme legale, sintagme din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003:

- Lit h) alin. (2) din art. 166;
- Lit. d) alin. (1) din art. 167;
- Lit. a) alin. (1) din art. 170;

- Lit. a) din art. 267;
- Alin. (3) din art. 347;
- Lit. e) alin. (2) din art. 348
- Alin. (1¹) din art. 470.

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'S. Sîrbu', written in a cursive style with a large, sweeping flourish at the end.

Serghei SÎRBU